

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КОНОПЛЯНИК Леся Миколаївна

УДК 656.071.1:378:811(042.3)

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ
АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному авіаційному університеті, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник заслужений працівник освіти України,
доктор педагогічних наук, професор
Лузік Ельвіра Василівна,
Національний авіаційний університет,
завідувач кафедри педагогіки та психології професійної освіти.

Офіційні опоненти: заслужений діяч науки і техніки України,
член-кореспондент НАПН України,
доктор педагогічних наук, професор
Бойко Алла Микитівна,
Полтавський національний педагогічний університет
ім. В. Г. Короленка,
завідувач кафедри педагогіки;

кандидат педагогічних наук
Ісаєнко Світлана Анатоліївна,
Державний економіко-технологічний університет транспорту,
доцент кафедри української та іноземних мов.

Захист відбудеться 10 березня 2011 року о 16 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.062.15 у Національному авіаційному університеті за адресою: 03058, м. Київ, пр. Космонавта Комарова, 1, к. 1.215.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного авіаційного університету (03058, м. Київ, пр. Космонавта Комарова, 1).

Автореферат розісланий 9 лютого 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. В. Ладогубець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Вибір Україною курсу на входження в європейський освітній простір, інтеграція з європейськими країнами, інтернаціоналізація ділових стосунків у різних сферах діяльності людини збільшує попит на компетентних фахівців різних галузей, здатних вирішити професійні питання як засобами рідної, так і іноземної мов.

Зміни, що відбуваються в освітній галузі, також актуалізують проблему використання іноземної мови у майбутній професійній діяльності та оптимізують пошук шляхів удосконалення навчання майбутніх фахівців іноземної мови як засобу професійного спілкування, що має сприяти їхній мобільності та конкурентоспроможності на ринку праці, забезпечувати формування високого рівня професіоналізму.

Проблема готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності отримала глибоку розробку в сучасній педагогіці. На основі аналізу досліджень науковців щодо використання іноземної мови з метою досягнення якісної професійної підготовки майбутніх фахівців (О. Бернацька, В. Волкова, Л. Голікова, Р. Гришкова, Л. Дарійчук, Н. Замкова, С. Ісаєнко, Л. Кадченко, М. Князян, С. Козак, О. Літікова, І. Межуєва, А. Мельник) та професійно орієнтованого іншомовного спілкування (Р. Бужиков, М. Галицька, Л. Гапоненко, Л. Дарійчук, Ю. Друзь, В. Півень, Н. Сура) встановлено, що володіння іноземною мовою визначається важливим чинником формування особистості сучасного фахівця та однією зі складових його професійної підготовки. Водночас виявлено, що більшість згаданих вище досліджень присвячено підвищенню рівня готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності економістів, юристів, менеджерів, пілотів, викладачів, спеціалістів сфери туризму, військової галузі та деяких інших сфер, а проблема формування цієї готовності у майбутніх інженерів авіаційної галузі комплексно не досліджувалась.

У контексті Болонського процесу, а також з огляду на стандарти для забезпечення якості авіаційного навчання розроблені Міжнародною організацією цивільної авіації (ICAO), Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO), Європейською організацією з безпеки аеронавігації (Eurocontrol) та на основі Розділу 66 прийнятих Європейським агентством з безпеки авіації (EASA) Правил № 2042/2003 про вимоги до базових знань, необхідних для отримання ліцензії на технічне обслуговування повітряних суден, аналізу кваліфікаційних характеристик інженерів авіаційної галузі (інженерів з технічної експлуатації авіоніки та інженерів з автоматизованих систем льотного контролю) виявлено, що володіння іноземною мовою набуває сьогодні особливого значення для професійного становлення фахівців саме цього напрямку.

Метою використання іноземної мови інженерами авіаційної галузі є налагоджування міжнародних контактів зі створення спільних з іноземними колегами конструкторських проєктів обладнання літаків, організації технічного обслуговування та тестування авіаційного і радіоелектронного обладнання повітряних суден, їх інспекторського огляду, ведення технічної

документації та підготовки матеріалів для звітності, отримання роботи у міжнародних компаніях авіаційного спрямування, проходження стажування за кордоном, інтенсифікації професійної взаємодії із зарубіжними колегами. Тому знання іноземної мови набуває економічної цінності і розглядається як обов'язковий компонент професійної підготовки майбутніх інженерів авіаційної галузі.

Для професійного становлення майбутнього інженера авіаційної галузі, зумовленого сучасними економічними та суспільними умовами, під час професійної підготовки у вищому технічному навчальному закладі необхідне створення і вироблення умінь читання та розуміння фахової літератури іноземною мовою, умінь адекватного перекладу професійної термінології, писемного та безпосереднього спілкування професійно орієнтованою іноземною мовою. Відповідно, проблема формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності потребує поглибленого дослідження.

Потреба суспільства у висококваліфікованих фахівцях, здатних до ефективного використання іноземної мови у професійній діяльності, недостатня розробленість цієї проблеми педагогічною наукою та практикою та наявність суперечностей у системі професійної авіаційної підготовки зумовили вибір теми **“Формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності”**, дослідження якої має важливе значення для вдосконалення професійної підготовки фахівців цієї галузі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження є складовою наукового проекту кафедри педагогіки та психології професійної освіти Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету “Системне моделювання навчально-виховного процесу у ВТНЗ в умовах особистісно-розвивального навчання на основі інтегративних курсів” № 391–Д/Б–07, у виконанні якого автор брала безпосередню участь.

Тему дисертації затверджено вченою радою Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету (протокол від 21 жовтня 2005 р. № 2) та узгоджено рішенням бюро Ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології України (протокол від 27 червня 2006 р. № 6).

Мета і завдання дослідження. *Метою дослідження* є теоретичне обґрунтування й експериментальна перевірка психолого-педагогічних умов формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких *завдань*:

1) на основі аналізу практики формування готовності використання іноземної мови майбутніми інженерами авіаційної галузі у сучасних умовах, вивчення законодавчо-нормативної бази та психолого-педагогічних досліджень вітчизняних і зарубіжних учених виявити стан готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у майбутній професії;

2) обґрунтувати психолого-педагогічні умови оптимізації структури та змісту підготовки майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови;

- 3) визначити і проаналізувати показники готовності, критерії та рівні сформованості готовності;
- 4) теоретично обґрунтувати та розробити модель формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності;
- 5) експериментально перевірити психолого-педагогічні умови формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності.

Об'єктом дослідження є процес професійної підготовки майбутніх інженерів авіаційної галузі у вищих технічних навчальних закладах.

Предмет дослідження – психолого-педагогічні умови формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності.

Методи дослідження:

теоретичні: порівняльний аналіз, синтез, класифікація та систематизація результатів психолого-педагогічних, навчально-методичних досліджень; вивчення законодавчих актів, нормативно-правових документів України, документів ICAO, EASA, Eurocontrol, періодичних видань з метою виявлення стану досліджуваної проблеми та визначення напрямів її розв'язання, предмета, мети й завдань дослідження; моделювання – для створення ситуацій іншомовного професійного спілкування майбутніх інженерів авіаційної галузі і розроблення моделі формування готовності фахівців до використання іноземної мови у професії;

емпіричні: анкетування – для виявлення мотивів професійного становлення та визначення особливостей навчальної діяльності майбутніх інженерів авіаційної галузі у процесі професійної підготовки; тестування – для дослідження динаміки сформованості готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності, самооцінки, метапрофесійних якостей у майбутніх інженерів авіаційної галузі; педагогічний експеримент – з метою перевірки ефективності запропонованих психолого-педагогічних умов формування готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності та наукове спостереження під час проведення педагогічного експерименту;

методи математичної статистики, які дозволили науково описати і систематизувати отримані дані, виявити кількісну залежність між досліджуваними явищами, проаналізувати й узагальнити отримані результати.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що у дисертації *вперше:*

теоретично обґрунтовано і розроблено структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності;

введено поняття “інтегрована готовність майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності” як складової професійної компетентності, виявлено основні характеристики цього особистісного новоутворення та визначено структурні компоненти його змісту;

уточнено:

наукові уявлення про процес формування готовності студентів інженерних спеціальностей авіаційного профілю до використання професійно орієнтованої іноземної мови;

набули подальшого розвитку:

ідеї щодо створення психолого-педагогічних умов формування у майбутніх інженерів авіаційної галузі здатності до використання іноземної мови у професійній діяльності, яку ми вважаємо важливою умовою професійної компетентності майбутніх фахівців;

створення організаційно-технологічних умов підготовки до використання професійно спрямованої іноземної мови у майбутній професійній діяльності з урахуванням специфіки фахових дисциплін;

розроблення критеріїв сформованості готовності майбутніх інженерів до використання іноземної мови у професійній діяльності: мотивація вивчення іноземної мови, здатність успішно виконувати професійну іншомовну діяльність, творче опанування продуктивним стилем іншомовної професійної діяльності, здатність до самостійності у прийнятті оптимальних рішень і рефлексії; здійснено їхню кореляцію з підготовкою студентів до професії.

Практичне значення одержаних результатів:

1) визначено та проаналізовано критерії та показники рівнів сформованості готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності;

2) узагальнено психолого-педагогічні умови формування професійних інтересів майбутніх інженерів у процесі вивчення іноземних мов;

3) розроблено навчально-методичний комплекс, що включає навчальну і робочу навчальну програми, навчально-методичні рекомендації зі створення психолого-педагогічних умов формування готовності, контрольні завдання і систему професійно орієнтованих завдань для набуття знань і формування інтегрованих умінь;

4) матеріали дослідження використано при підготовці власних методичних розробок і навчальних посібників;

5) матеріали дослідження та розроблений навчально-методичний комплекс можуть використовуватися в подальших дослідженнях з проблем підготовки студентів технічних спеціальностей до іншомовної професійної діяльності, при написанні підручників, навчальних посібників з іноземної мови професійного спрямування.

Результати дослідження та авторську методику професійної підготовки впроваджено у навчальний процес Національного авіаційного університету, м. Київ (довідка від 22 грудня 2009 р. № 79), Інституту повітряного транспорту, м. Кривий Ріг (довідка від 16 грудня 2009 р. № 307/19.10), Криворізького коледжу Національного авіаційного університету (довідка від 16 грудня 2009 р.

№ 2210/д) та Слов'янського коледжу Національного авіаційного університету, м. Слов'янськ Донецької області (довідка від 16 грудня 2009 р. № 41/01-07/92).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційної роботи обговорювалися на засіданнях кафедри педагогіки та психології професійної освіти, кафедри іноземних мов і прикладної лінгвістики Національного авіаційного університету та на конференціях:

міжнародного рівня: “Проблеми розвитку філології в Україні в контексті світової культури” (Київ, 2004), “Викладання психолого-педагогічних дисциплін у технічному університеті: методологія, досвід, перспективи” (Київ, 2005), “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору” (Київ, 2006), “Сучасний підхід до навчання другої іноземної мови в школах і вищих навчальних закладах” (Горлівка, 2009), “Актуальні проблеми філології та американські студії” (Київ, 2009, 2010), на I Міжнародному лінгвістичному симпозиумі “Світ лінгвістики” (Кривий Ріг, 2008);

регіонального рівня: “Гуманітарна освіта у вищих навчальних закладах: проблеми і перспективи” (Київ, 2005, 2006), “Communication in the global age” (Київ, 2005), “Актуальні проблеми вищої професійної освіти України” (Київ, 2008, 2009).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано у 18 працях, серед яких 3 навчальні посібники (у співавторстві), 1 одноосібний навчальний посібник та 1 навчально-методична розробка (у співавторстві), 4 статті у наукових фахових виданнях, 3 статті у збірниках наукових праць та 6 тез у збірниках матеріалів конференцій.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, п'яти додатків на 23 сторінках, списку використаних джерел із 320 найменувань, 23 з них – іноземною мовою. Загальний обсяг дисертації складає 234 сторінки, з яких 180 сторінок – основний текст. У дисертації міститься 22 таблиці та 8 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми дослідження, показано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, зазначено мету і завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, визначено наукову новизну, практичне значення, відображено апробацію та впровадження результатів роботи, описується її структура.

У **першому розділі** – “*Теоретичні засади формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності*” – здійснено системно-теоретичний аналіз вітчизняних і зарубіжних джерел з проблеми професійної підготовки студентів у системі вищої технічної освіти та визначено теоретичні основи формування готовності студентів до використання іноземної мови у професійній діяльності.

Розкрито наукові погляди на сутність і зміст підготовки до майбутньої професійної діяльності та використання іноземної мови у професійній діяльності студентів економічних, педагогічних, військових, інженерних та авіаційних спеціальностей (О. Бернацька, Л. Бродська, А. Бойко, Л. Влодарська-Зола, Р. Бужиков, В. Волкова, Л. Гапоненко, А. Єсаулов, Н. Замкова, С. Ісаєнко, Н. Кічук, І. Коротяєва, П. Лузан, О. Любашенко, Н. Ничкало, О. Падалка, О. Пехота, В. Півень, І. Полещук, П. Степаненко, І. Холковська та інші).

На основі критичного аналізу введено поняття “інтегрована готовність до використання іноземної мови у професійній діяльності” як складової професійної компетентності – складного особистісного новоутворення, що поєднує наявність належних компетенцій для майбутньої професійної діяльності, усвідомлене використання іноземної мови з метою професійної взаємодії та в якості засобу обміну інформацією, спрямованих на підвищення рівня професіоналізму майбутнього фахівця і його готовності постійно професійно самовдосконалюватись.

Аналіз педагогічних досліджень Б. Ананьєва, І. Зязюна, Є. Климова, Л. Крупнова, В. Мерліна, О. Пехоти, О. Сергеєнкової, Lefrancois Guy R. та інших дає підстави стверджувати, що ефективність процесу професійної підготовки та підвищення рівня знань залежать від психологічної підготовленості студентів до навчально-пізнавальної діяльності під час професійної підготовки, яка передбачає: усвідомлення студентом мети навчання, що стимулює його навчально-пізнавальну діяльність (мотивація навчання); фізіологічну і психологічну готовність до навчання з урахуванням вікових особливостей студентів; бажання вчитися та активність у процесі навчання при підготовці до професійної діяльності.

На основі аналізу досліджень науковців В. Волкової, Р. Гришкової, Л. Дарійчук, Н. Замкової, С. Ісаєнко та І. Межуєвої встановлено, що володіння іноземною мовою визнається важливим чинником формування особистості сучасного фахівця та складовою його професійної підготовки. У педагогічних дослідженнях Л. Аврамчук, Г. Артюшина, Ю. Друзя, М. Князян, І. Коротяєвої, П. Лузана, М. Махмутова, І. Полещук, Allen J.P.V., D. Vucina та інших розкрито сутність і зміст педагогічних методів, які сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців та підвищенню рівня готовності до використання іноземної мови у майбутній професійній діяльності.

Ґрунтуючись на наукових висновках С. Ісаєнко, Л. Молотай, І. Хом'юк щодо якостей, необхідних сучасному інженерові, та на зіставленні основних вимог професіограм і вимог міжнародних організацій з цивільної авіації до професії інженера авіаційної галузі, зазначено, що особливої популярності останнім часом у навчанні іноземної мови разом з традиційними методами в процесі професійної підготовки майбутніх інженерів авіаційної галузі набули такі креативні й інтерактивні методи навчання, як кейс-метод, мозковий штурм, рольові та ситуативні ігри, пошукова діяльність, метод проектів, а також види навчання – проблемне та розвивальне.

Використання описаних вище педагогічних методів допомагає, по-перше, у вирішенні основного завдання вищого технічного навчального закладу – формування творчої самостійної особистості, здатної до самоосвіти і саморозвитку, творчого використання набутих знань у майбутній професії та їх оновлення протягом життя, спроможної критично мислити, творчо вирішувати професійні проблеми із залученням засобів іноземної мови. По-друге, сприяє підвищенню рівня готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності.

Незважаючи на те, що визначена важлива роль згаданих вище активних методів для формування відповідного рівня готовності до використання іноземної мови у майбутній професійній діяльності, потребують подальшого дослідження психолого-педагогічні умови формування цієї готовності. Ця проблема ускладнюється ще й особливістю курсу іноземної мови на технічних спеціальностях вищих навчальних закладів авіаційного профілю та особистісними психологічними проблемами студентів.

У зв'язку з цим виникає потреба у створенні належних психолого-педагогічних умов для виявлення та реалізації здібностей майбутніх інженерів авіаційної галузі з максимальним використанням їхніх потенційних можливостей у процесі ефективного вивчення іноземної мови; задоволення їхніх інтересів і потреб у творчому самовираженні; спонукання студентів до систематичної навчальної праці, що дозволяє вирішити суперечності між традиційними колективними формами навчання та індивідуальним характером сприйняття і засвоєння навчального матеріалу; з урахуванням відмінностей у готовності до засвоєння навчального матеріалу студентами з різним рівнем знань, сформованих умінь, інтелектуальних особливостей, неоднакової зацікавленості майбутньою професією тощо.

У другому розділі – *“Психолого-педагогічні умови формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності”* – сформульовано гіпотезу, розроблено структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності; визначено та обґрунтовано психолого-педагогічні умови формування цієї готовності.

Дослідження мало пролонгований характер і здійснювалось протягом 2004–2009 рр. на базі Національного авіаційного університету. У педагогічному експерименті взяли участь 255 студентів 1–4 курсів спеціальності “Обладнання повітряних суден” напряму “Авіоніка” (до 2006 року – напрям “Авіація та космонавтика”) та спеціальності “Електротехніка та електротехнології”.

На основі аналізу “Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти”, документів ІКАО, EASA, Eurocontrol, освітньо-професійної програми (ОПП), робочої навчальної програми дисципліни “Іноземна мова (за професійним спрямуванням)” та відповідно до вимог, які висувають сучасні роботодавці, після закінчення вищого навчального закладу майбутній інженер з автоматизованих систем льотного контролю або з технічної експлуатації авіоніки повинен володіти іноземною мовою,

що відповідає рівню B2 (незалежний користувач), що дозволить йому використовувати іноземну мову у професійній діяльності.

При проведенні дисертаційного дослідження була сформульована гіпотеза: підвищення рівня готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності можливе за реалізації таких психолого-педагогічних умов: проведення психолого-педагогічного діагностування рівнів сформованості мотивації, навчальних можливостей і здібностей студентів; науково обґрунтоване оптимальне структурування змісту навчального матеріалу дисципліни “Іноземна мова (за професійним спрямуванням)”, зумовлене інтегрованим характером дисципліни, віковими особливостями студентів, етапами навчання та рівнями набуття знань та формування умінь студентів; формування позитивної внутрішньої мотивації навчання шляхом орієнтації на інтегровану готовність майбутніх інженерів авіаційної галузі до фахової діяльності на основі єдності особистісного і професійного розвитку та забезпечення цільового впливу на формування пізнавальних інтересів як компонента мотивації навчальної діяльності; рольова та ситуативна організація навчання з використанням методів активізації навчально-пізнавальної діяльності у процесі професійної підготовки.

У розділі представлено структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності.

Серед *принципів навчання*, зумовлених соціальним запитом до формування гармонійної, професійно-адаптованої особистості, ми виділяємо принципи: *природовідповідності*, що забезпечує оброблення навчального матеріалу і виконання завдань студентами відповідно до рівня їхніх здібностей; *доступності* – урахування рівня володіння іноземною мовою на кожному етапі та знаннями з фахових предметів з метою запобігання навчальних перенавантажень; *професійної спрямованості*, відображений у характері завдань, що мають фахову спрямованість та скеровані на розвиток інженерного мислення; *інтегрованості* професійних, лінгвістичних, соціокультурних, міжпредметних, комунікативних знань у процесі професійної підготовки; *диференціації* індивідуальних, групових, колективних форм навчальної діяльності з урахуванням особливостей кожної групи (рівень мотивації, успішності та здібностей студента).

До складу *методів* навчання разом із традиційними ми обираємо такі: методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності для створення ситуацій формування інтересу до навчання та майбутньої професії (метод долання перешкод, метод делегування, комунікативна атака) та методи активізації навчально-пізнавальної діяльності (навчальні ігри, творчі завдання, інтерактивні та креативні методи (мозковий штурм, кейс-метод, дискусії, метод проектів тощо).

Складовою моделі є *психолого-педагогічні умови*, які ми вважаємо за необхідне враховувати для ефективного формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності, беручи до уваги професійний (вимоги до знань і підготовки інженерів

авіаційного профілю, особливості їхньої фахової діяльності) та особистісний (індивідуальні особливості, мотивація) аспекти, специфічні умови (особливості навчальної дисципліни, навчально-методичне забезпечення та інше), комплексність методів навчання.

Специфіка дисципліни “Іноземна мова (за професійним спрямуванням)” полягає у її орієнтованості на майбутню професію студента, зумовленої інтегруванням знань із фахових дисциплін під час іншомовного спілкування при професійній підготовці. Отже, професійна компетентність майбутнього фахівця розглядається як складне інтегроване новоутворення, де поєднуються фахові знання та знання з іноземної мови. Це потребує застосування технологій професійної освіти, які забезпечують реалізацію принципів доступності, природовідповідності, інтегрованості, диференціації та професійної спрямованості у структуруванні навчальної дисципліни.

Основу *структури та змісту* формування готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності складають навчальна та робоча навчальна програми дисципліни “Іноземна мова (за професійним спрямуванням)”, кредитно-модульне структурування змісту курсу та діагностика сформованості готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності.

Мета професійної підготовки майбутніх інженерів авіаційної галузі у вищих технічних навчальних закладах включає мету і завдання Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, мету вищого технічного навчального закладу та мету того, хто навчається.

Етапи підготовки виділяємо на основі врахування вікових особливостей студентів і навчальних планів напряму “Авіоніка”. *Перший етап* (1 курс) називаємо *адаптаційно-корективним курсом*, виходячи з філософських засад освіти і виховання гармонійно розвиненої особистості, які вимагають набуття базових знань із загальноосвітніх предметів на початковому курсі у вищому навчальному закладі. На даному етапі розвиваються і закріплюються набуті у школі знання і надолужуються прогалини шкільної освіти. Метою цього етапу є оволодіння основами ситуативного спілкування іноземною мовою, а також базовими навичками читання текстів та їх обговорення. Навчальний матеріал на цьому етапі має загальноосвітнє спрямування. Разом з традиційними в якості активних методів обираємо рольові та ситуативні ігри, виконання творчих завдань, дискусії та обговорення загальноосвітньої тематики.

Другий етап (2 курс) називаємо *перехідним (професійно орієнтованим) курсом*, оскільки на ньому починають розвиватися квазіпрофесійні (інтегровані) уміння роботи з фаховою іноземною літературою та накопичується словник-мінімум. Починається робота з професійно спрямованими текстами, розвиваються вміння пояснювати фахові терміни, використовуючи знання, набуті на попередньому етапі та з фахових предметів, а також уміння використовувати засвоєну фахову термінологію у нових контекстах. З активних методів пропонуємо застосування дискусій та обговорення тем, пов’язаних із майбутньою професією, у парах і групах, творчі завдання та ігрові

форми навчання.

Третій етап (3–4 курси) вважаємо *базовим професійно спрямованим курсом*, оскільки акценти визначення тематики занять змінюються в напрямі професіоналізації знань і вмінь. Домінантними на цьому етапі стають фахові тексти, опрацювання яких готує студентів до іншомовного спілкування на професійні теми, що є джерелом поглиблення їхніх фахових знань. Саме на цьому етапі відбувається процес найглибшої інтеграції професійних знань і знань з іноземної мови, коли іноземна мова стає тим інструментом, який активізує, поглиблює професійний світогляд студента. На цьому етапі навчання на перший план виходять квазіпрофесійна (ділові ігри), ситуативна (кейс-метод) і пошукова діяльності (міжпредметні конференції, метод проектів). До характерних особливостей цього етапу відносимо високу інформативність, інтегрованість знань дисципліни “Іноземна мова (за професійним спрямуванням)” із спорідненими знаннями з фахових дисциплін, широкий спектр форм навчальної діяльності з упровадження міжпредметних зв’язків, супровід необхідних теоретичних знань методичними розробками та посібниками з диференційованими вправами.

У запропонованій нами структурно-функціональній моделі (рис. 1) виділяємо такі *компоненти готовності*: мотиваційно-ціннісний (сукупність професійно-значущих мотивів і цінностей), вольовий, змістово-діяльнісний (базові та ключові соціально-професійні компетенції), особистісно-творчий (професійні якості, що забезпечують відтворення в процесі професійної діяльності інтегрованих професійних умінь), оцінювальний та *критерії сформованості* готовності: мотивація вивчення іноземної мови, здатність успішно виконувати професійну іншомовну діяльність (теоретико-практична підготовленість), творче опанування продуктивним стилем іншомовної професійної діяльності, здатність до самостійності у прийнятті оптимальних рішень і рефлексії. Відповідно до цих критеріїв нами виділено такі *рівні* сформованості готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності: низький (репродуктивний), середній (реконструктивний), достатній (продуктивний) та високий (творчий).

Рис. 1. Структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності

У третьому розділі – “*Організація, проведення та результати педагогічного експерименту*” – представлено результати процесу формування готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності, а також аналіз отриманих результатів реалізації психолого-педагогічних умов.

Констатувальний експеримент (2004–2005 рр.) спрямовувався на визначення стану проблеми та здійснювався методами анкетування, тестування, аналізу документації, методичного забезпечення, запровадження методів мотивації та активізації навчально-пізнавальної діяльності на заняттях з іноземної мови, використання зведених даних про результати модульного контролю, заліків, іспитів, що передували проведенню формувального експерименту. Аналіз результатів показав недостатній рівень володіння студентами іноземною мовою для ефективної професійної діяльності та встановив причини цього явища: неоднакова та недостатня шкільна підготовка з іноземної мови, недостатність знань з фахових дисциплін на перших курсах, незначний обсяг аудиторних годин для вивчення матеріалу, невміння студентів самостійно розподілити час на підготовку, перевага репродуктивних видів роботи.

Ефективність запропонованих психолого-педагогічних умов перевірялася в ході формувального експерименту (2006–2009 рр.). Для забезпечення визначення і порівняння результатів експерименту було обрано 2 академічні групи по 24 та 25 студентів у кожній (експериментальна група – ЕГ і контрольна група – КГ), які характеризувалися приблизно однаковими якісними показниками за підсумками вхідного тестування та контрольного визначення рівня навченості.

Впродовж формувального експерименту в ЕГ проводилось психолого-педагогічне діагностування студентів, за результатами якого цю групу поділили на 2 підгрупи відповідно до рівня володіння іноземною мовою. Під час аудиторної і самостійної роботи студентам пропонувалися диференційовані завдання відповідного рівня складності. Крім того, був структурований зміст навчального матеріалу дисципліни “Іноземна мова (за професійним спрямуванням)” з урахуванням індивідуально-вікових особливостей студентів, вимог міжнародних організацій авіаційної галузі до знань інженерів авіаційної галузі, навчального плану напряму “Авіоніка” та з дотриманням принципів складності, доступності, оптимізації, повноти змісту, професійної спрямованості матеріалу, впроваджувалися методи мотивації й активізації навчально-пізнавальної діяльності.

Для визначення якісної характеристики готовності інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у майбутній професійній діяльності нами було описано характеристики чотирьох рівнів сформованості цієї готовності.

Низький, або репродуктивний рівень: недостатня внутрішня мотивація учіння, невизначена мотивація до професії через недостатню усвідомленість обрання фаху, відсутність професійної спрямованості інтересів і потреб, нестійка та слабо виражена мотивація до вивчення іноземної мови, низький рівень знань з іноземної мови (рівень А1), недостатньо виражена готовність до розв’язання нестандартних професійних завдань, невпевненість у власній здатності самостійно спілкуватися

іноземною мовою, низький рівень самооцінки тощо. Це дозволяє зробити висновок, що майбутньому інженеру з низьким рівнем готовності важко пристосуватися до швидкозмінних умов професійного середовища.

Середній, або реконструктивний рівень: недостатність обґрунтованих мотивів вибору професії, надання переваги зовнішнім мотивам, мотивація при вивченні іноземної мови, передусім, на отримання оцінки, лексичний і граматичний мінімум знання іноземної мови (рівень A2), не завжди ефективне використання стратегії мисленнєвої діяльності для розв'язання нестандартних ситуацій, сформованість пізнавальних і комунікативних здібностей і вмінь, але ускладненість їх реалізації, невпевненість у здатності спілкування іноземною мовою, занижена самооцінка. Такий фахівець може перейти до більш високого рівня і досягти успіхів у професії лише за умов продовження самовдосконалення.

Достатній, або продуктивний рівень: позитивна зовнішня мотивація, достатній рівень усвідомлення значущості обраної спеціальності та відповідальності за якість власної професійної діяльності, усвідомлення значення готовності до використання іноземної мови у майбутній професії для досягнення успіху в умовах конкурентної боротьби за робочі місця, середній рівень володіння іноземною мовою (рівень B1), готовність до розв'язання нестандартних ситуацій у професійному середовищі, активність на заняттях, потреба у постійному професійному самовдосконаленні, упевненість у власних можливостях, адекватна самооцінка. Такий фахівець є конкурентоспроможним на ринку праці, здатен до ефективної діяльності у межах професії і поза нею, може бути досить мобільним і стійким до випробувань у професійному середовищі.

Високий, або творчий рівень: позитивна внутрішня мотивація навчання, наявність пізнавальних мотивів, зорієнтованість на майбутню професійну діяльність із конкретним баченням перспектив подальшого професійного зростання, повне усвідомлення значущості обраного фаху та необхідності отримання глибоких знань, належний рівень володіння іноземною мовою (рівень B2, можливий C1 і C2), аргументованість, самостійність у роботі, здатність до творчого вирішення стандартних і нестандартних завдань, уміння використовувати для цього різноманітну інформацію і способи її обробки, професійне володіння комунікативною культурою засобами іноземної мови, прагнення до пошукової та творчої діяльності, постійна активність на заняттях. Такий фахівець відчуває впевненість у професійному середовищі і тому є найбільш конкурентоспроможним у здійсненні професійної діяльності.

Визначення рівня сформованості готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності базувалося на “Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти” та на основі розроблених опитувальників, анкет, тестів, модульних контрольних робіт тощо. Узагальнені результати наведено у таблиці 1.

Рівні сформованості готовності майбутніх інженерів до використання іноземної мови у професійній діяльності до і після проведення експерименту

Критерії	Групи	Рівні готовності (у %)							
		низький		середній		достатній		високий	
		до	після	до	після	до	після	до	після
Мотивація вивчення професійно орієнтованої іноземної мови	ЕГ	24,0	8,0	36,0	20,0	32,0	48,0	8,0	24,0
	КГ	25,0	16,7	33,3	29,2	29,2	37,5	8,3	16,7
Здатність успішно здійснювати професійну іншомовну діяльність	ЕГ	16,0	0	24,0	12,0	44,0	56,0	16,0	32,0
	КГ	12,5	4,2	33,3	37,5	41,6	41,7	12,5	16,7
Творче опанування продуктивним стилем іншомовної професійної діяльності	ЕГ	24,0	0	32,0	16,0	44,0	60,0	0	24,0
	КГ	20,8	12,5	33,3	25,0	45,9	54,1	0	8,3
Здатність до самостійності у прийнятті оптимальних рішень і рефлексії	ЕГ	16,0	4,0	28,0	12,0	52,0	68,0	4,0	16,0
	КГ	16,7	8,3	33,3	29,2	45,8	54,1	4,2	8,3

Як свідчать дані таблиці 1, на початку експерименту рівні сформованості готовності до використання іноземної мови у професії у студентів КГ та ЕГ були відносно однаковими. Після створення відповідних психолого-педагогічних умов кількість студентів ЕГ з достатнім і високим рівнями сформованості готовності за всіма критеріями значно зросла порівняно з показниками студентів КГ.

За результатами дослідно-експериментальної роботи ми переконалися, що більш ефективному формуванню мотивації та професійної готовності за критеріями “творче опанування продуктивним стилем іншомовної професійної діяльності” та “здатність успішно виконувати іншомовну професійну діяльність” та покращенню засвоєння матеріалу сприяли структурування змісту матеріалу за рівнем складності та відповідністю до певного етапу навчання; урахування вікових особливостей студентів; професійна спрямованість навчання іноземної мови під час професійної підготовки; використання методів мотивації навчально-пізнавальної діяльності, активних методів навчання, творчих завдань;

моделювання комунікативних ситуацій, проблемних ситуацій на принципах диференціації; доступність та інтегрованість навчального матеріалу.

Отже, підтвердилася наша гіпотеза про створення психолого-педагогічних умов, які сприяють позитивним змінам в успішності студентів, розвитку їхніх особистісних якостей, більш ефективному формуванню готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності майбутніми інженерами авіаційної галузі.

ВИСНОВКИ

1. На основі системно-порівняльного аналізу наукової, психолого-педагогічної та методичної літератури, нормативних документів визначено, що проблема формування готовності майбутніх фахівців до використання іноземної мови у професійній діяльності при навчанні у вищих навчальних закладах привертала увагу багатьох вчених у сучасній педагогічній науці. Проте психолого-педагогічні умови формування готовності до використання іноземної мови у професійній діяльності майбутніми інженерами авіаційної галузі комплексно не досліджувалися. Доведено, що хоча для інженерів авіаційної галузі іноземна мова не є основною дисципліною фахової підготовки, проте сучасні вимоги міжнародних організацій авіаційної галузі і роботодавців до професійної компетентності інженерів авіаційної галузі умотивовують актуальність проблеми.

У процесі роботи було введено поняття “інтегрована готовність до використання іноземної мови у професійній діяльності” як складову професійної компетентності і визначено компоненти цієї готовності (мотиваційно-ціннісний, вольовий, змістово-діяльнісний, особистісно-творчий та оцінювальний).

2. Обґрунтовано вибір психолого-педагогічних умов оптимізації структури та змісту підготовки майбутніх інженерів авіаційної галузі: проведення психолого-педагогічного діагностування рівнів сформованості мотивації, навчальних можливостей і здібностей студентів; науково обґрунтоване оптимальне структурування змісту навчального матеріалу дисципліни “Іноземна мова (за професійним спрямуванням)”; формування позитивної внутрішньої мотивації навчання шляхом орієнтації на інтегровану готовність майбутніх інженерів авіаційної галузі до фахової діяльності на основі єдності особистісного та професійного розвитку та забезпечення цільового впливу на формування пізнавальних інтересів як компонента мотивації навчальної діяльності; рольова та ситуативна організація навчальної діяльності з використанням методів активізації навчально-пізнавальної діяльності у процесі професійної підготовки.

3. Визначено та теоретично обґрунтовано такі критерії сформованості готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професії: мотивація вивчення іноземної мови, здатність успішно виконувати професійну іншомовну діяльність, творче опанування продуктивним стилем іншомовної професійної діяльності, здатність до самостійності у прийнятті

оптимальних рішень і рефлексії. Рівнями підготовки визначено: низький, середній, достатній та високий.

4. Розроблено структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності, яка включає мету і завдання, дидактичні і методичні принципи навчання іноземної мови, структуру та зміст, психолого-педагогічні умови, етапи, методи навчання. Набула подальшого розвитку технологія відбору змісту матеріалу дисципліни “Іноземна мова (за професійним спрямуванням)”, зумовлена професійним спрямуванням навчальної дисципліни та індивідуально-віковими особливостями студентів.

5. Експериментальна апробація психолого-педагогічних умов формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності здійснювалась у процесі дослідження за етапами навчання, рівнем розвитку знань і вмінь студентів, у тому числі рівнем сформованості мотивації на різних етапах навчання.

Аналіз результатів експерименту виявив позитивну динаміку розвитку за кожним із виділених критеріїв. Так, якісне та кількісне порівняння отриманих результатів дозволило зробити висновок про ефективність запропонованих психолого-педагогічних умов формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професії та доцільності запропонованих методів, що підтвердило правомірність висунутої гіпотези.

Отримані результати дослідження дозволили висловити рекомендації кафедрам іноземних мов вищих технічних навчальних закладів щодо поширення диференційованого підходу у навчанні професійно спрямованої іноземної мови з метою створення оптимальних умов для навчання студентів відповідно до їх здібностей, рівнів розвитку знань та етапів навчання; впровадження в навчальний процес вивчення іноземних мов системи креативних, інтерактивних методів разом з традиційними; впровадження форм і прийомів навчання, орієнтованих на формування готовності до вирішення нестандартних завдань засобами іноземної мови.

Результати досліджень, зокрема визначення рівнів, критеріїв і показників сформованості готовності, можуть бути використані для розроблення навчальних і робочих навчальних програм із дисципліни “Іноземна мова (за професійним спрямуванням)”, при підготовці методичних рекомендацій і посібників з іноземної мови професійного спрямування та для діагностування якості знань студентів.

Виконане дослідження є цілісним і завершеним етапом роботи, однак, не вичерпує всіх проблем формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в оптимізації навчальних планів з відповідним модульним структуруванням змісту; у більш продуктивному використанні диференційованого та інтегративного підходів до розробки відповідних навчальних технологій; створенні дидактико-методичного комплексу навчальної дисципліни “Іноземна мова (за професійним

спрямуванням)”, що включає інтегрований навчальний курс, який складається з основного навчального курсу (для бакалаврів) і поглибленого курсу (для магістрів); системи диференціації у залежності від початкового рівня сформованості готовності до іншомовної діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У фахових виданнях, затверджених ВАК України:

1. Конопляник Л. М. Активізація пізнавальної діяльності студентів – майбутніх інженерів за допомогою новітніх педагогічних технологій / Л. М. Конопляник // Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Філософія. Психологія. Педагогіка : зб. наук. праць. – К. : ІВЦ “Політехніка”, 2005. – № 3. – Ч. 2. – С. 69–73.

2. Конопляник Л. М. Диференціація навчання у вищому закладі освіти в умовах неперервної професійної освіти / Л. М. Конопляник // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки : зб. наук. праць. – Ніжин, 2006. – № 1. – С. 91–93.

3. Конопляник Л. М. Підготовка майбутніх інженерів у системі диференційованого навчання іноземної мови професійного спрямування / Л. М. Конопляник // Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Філософія. Психологія. Педагогіка : зб. наук. праць. – К. : ІВЦ “Політехніка”, 2008. – № 3 (24). – С. 182–185.

4. Конопляник Л. М. Експериментальна модель підготовки майбутніх інженерів авіаційної галузі до іншомовної професійної діяльності / Л. М. Конопляник // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць. – К. : ДП “Інформ.-аналіт. агентство”, 2009. – Вип. 17. – С. 186–193.

У збірниках наукових праць:

1. Конопляник Л. М. Технології розвитку пізнавальної діяльності студентів вищих технічних навчальних закладів при вивченні іноземної мови / Л. М. Конопляник // Мова та історія : зб. наук. праць. – К., 2005. – Вип. 80. – С. 122–126.

2. Конопляник Л. М. Критерії та показники рівнів сформованості готовності інженерів авіаційної галузі до іншомовної професійної діяльності / Л. М. Конопляник // Освітнянські обрії: реалії та перспективи : зб. наук. праць. – К. : ПТОО, 2008. – № 1 (4). – С. 81–85.

3. Конопляник Л. М. Використання проблемного навчання у процесі вивчення іноземної мови майбутніми інженерами / Л. М. Конопляник // Вісник Міжнародного дослідного центру “Людина, мова, культура, пізнання” : щокварт. наук. журнал. – Кривий Ріг, 2010. – Т. 24 (1). – С. 88–94.

У матеріалах конференцій:

1. Konoplyanyk L. Creative methods and techniques in an ESP class / L. Konoplyanyk // X TESOL – Ukraine Convention: Communication in the global age: celebrating ten years of development and success : conference abstracts. – Львів : ПП “Марусич”, 2005. – С. 24–26.

2. Конопляник Л. М. Активізація пізнавальної діяльності студентів за допомогою креативних методів і технологій (на прикладі вивчення іноземної мови) / Л. М. Конопляник // Гуманітарна освіта в профільних вищих навчальних закладах: проблеми і перспективи : матеріали VI всеукр. наук.-практ. конф., 16–18 березня 2005 р. – К. : НАУ, 2005. – Т. 1. – С. 125–126.

3. Конопляник Л. М. Основні труднощі навчання майбутніх інженерів іноземній мові професійного спрямування / Л. М. Конопляник // Актуальні проблеми вищої професійної освіти України : матеріали наук.-практ. конф., 20–21 березня 2008 р. – К. : НАУ, 2008. – С. 66–67.

4. Конопляник Л. М. Модель підготовки майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності / Л. М. Конопляник // Актуальні проблеми філології та американські студії : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 24–25 квітня 2008 р. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2008. – С. 390–392.

5. Конопляник Л. М. Використання кейс-методу при навчанні іноземної мови у вищому технічному навчальному закладі / Л. М. Конопляник // Друга іноземна мова в європейській системі освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Сучасний підхід до навчання другої іноземної мови в школах і вищих навчальних закладах”. – Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2009. – С. 104–107.

6. Конопляник Л. М. Використання ігрових форм навчання на заняттях з іноземної мови професійного спрямування / Л. М. Конопляник // Актуальні проблеми вищої професійної освіти України : матеріали наук.-практ. конф., 25–26 березня 2009 р. – К. : НАУ, 2009. – С. 30–31.

Результати дослідження використано у навчально-методичних працях:

1. Конопляник Л. М. Англійська мова : методична розробка для студентів I курсу спеціальностей 8.100103, 8.092101 та 8.092105 / Л. М. Конопляник, О. О. Коваленко. – К. : НАУ, 2004. – 76 с.

2. Снопченко В. І. Англійська мова. Oil and its Products. Aviation Fuels : навч.-метод. посіб. / В. І. Снопченко, О. С. Фурса, Л. М. Конопляник. – К. : НАУ, 2006. – 112 с.

3. Англійська мова: Architecture : навч. посіб. / [О. Шостак, Л. Іщенко, Л. Конопляник, О. Фурса]. – К. : НАУ, 2007. – 284 с.

4. Конопляник Л. М. Англійська мова. Physics : навч. посіб. / Л. М. Конопляник, О. О. Коваленко. – К. : НАУ, 2008. – 112 с.

5. Конопляник Л. М. Англійська мова. Education. Computers. Mechanics : навч. посіб. / Л. М. Конопляник. – К. : Вид-во “НАУ-друк”, 2009. – 108 с.

АНОТАЦІЇ

Конопляник Л. М. Формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний авіаційний університет. – Київ, 2011.

Дослідження присвячено проблемі формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності. У дисертації висвітлені психолого-педагогічні умови формування цієї готовності, розроблена структурно-функціональна модель її формування, яка включає принципи навчання, методи, зміст, психолого-педагогічні умови, мету підготовки, етапи навчання, критерії, компоненти та рівні сформованості готовності. У дисертаційному дослідженні визначено поняття “інтегрована готовність до використання іноземної мови у професійній діяльності” як складової професійної компетентності, виявлено основні характеристики цього особистісного новоутворення, визначено структурні компоненти його змісту, запропоновано критерії діагностики рівнів сформованості цього показника професіоналізму у студентів.

Ключові слова: інтегрована готовність до використання іноземної мови, інженер авіаційної галузі, професійна діяльність, психолого-педагогічні умови, структурно-функціональна модель, професійно спрямована іноземна мова.

Конопляник Л. М. Формирование готовности будущих инженеров авиационной отрасли к использованию иностранного языка в профессиональной деятельности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Национальный авиационный университет. – Киев, 2011.

В диссертации исследована проблема формирования готовности будущих инженеров авиационной отрасли к использованию иностранного языка в профессиональной деятельности.

Дано определение понятия “интегрированная готовность к использованию иностранного языка в профессиональной деятельности” как сложного личностного образования, которое объединяет в себе наличие необходимых компетенций, использование иностранного языка с целью профессионального взаимодействия и как средства обмена информацией, направленного на повышение уровня профессионализма будущего специалиста, готовности постоянно самосовершенствоваться. На основе этого анализа выделены компоненты готовности: мотивационно-ценностный, волевой, содержательно-деятельностный, личностно-творческий и оценочный.

Предложена структурно-функциональная модель формирования готовности будущих инженеров авиационной отрасли к использованию иностранного языка в профессиональной деятельности.

В диссертации разработаны критерии и показатели уровней сформованности готовности будущих инженеров к использованию иностранного языка в профессиональной деятельности. Основными критериями качества подготовки являются: мотивация обучения иностранному языку, способность успешно выполнять профессиональную иноязычную деятельность, творческое

формирование продуктивного стиля профессиональной иноязычной деятельности, способность к самостоятельности в принятии оптимальных решений и рефлексии.

Даны следующие психолого-педагогические условия повышения уровня сформированности готовности в процессе подготовки к использованию иностранного языка в профессиональной деятельности: психолого-педагогическая диагностика уровней сформированности мотивации, учебной деятельности и способностей студентов; научно-обоснованное оптимальное структурирование содержания учебного материала дисциплины “Иностранный язык профессионального направления”; мотивация обучения путем ориентации на интегративную готовность к профессиональной деятельности и обеспечение целенаправленного влияния на формирование познавательных интересов как компонента мотивации учебной деятельности; ролевая и ситуативная организация занятий при использовании методов активизации учебно-познавательной деятельности в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: интегрированная готовность к использованию иностранного языка, инженер авиационной отрасли, профессиональная деятельность, психолого-педагогические условия, структурно-функциональная модель, профессионально направленный иностранный язык.

L. Konoplianyk. Formation of Future Aviation Engineers’ Readiness for Using a Foreign Language in Professional Activity. – Manuscript.

Thesis on gaining the scientific degree of candidate of Pedagogical Sciences, speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – National Aviation University. – Kyiv, 2011.

The thesis is dedicated to the problem of future aviation engineers’ training for the productive foreign professional activity. The notion “integrated readiness for foreign language using in professional activity” is specified as an important component of professional competence. The main characteristics, structural components of its content, the criteria of diagnostics of students’ readiness levels are proposed in the given research. The structural-functional model of formation of future aviation engineers’ readiness for using a foreign language in professional activity has been worked out and substantiated (aim, learning principles, teaching methods, psychoeducational conditions, content, stages of studying, components of readiness, criteria, levels, result). The necessary level of readiness and the psychoeducational conditions optimizing readiness for using a foreign language in future profession have been grounded and analyzed.

Key words: integrated readiness for foreign language using, aviation engineer, professional activity, psychoeducational conditions, structural-functional model, profession-oriented foreign language.

Підписано до друку 31.01.2011

Формат 60x90 $\frac{1}{16}$. Ум. друк.арк.0,9

Тираж 120. Зам. № 9-45

Виготовлено підприємством ВГО УСІ “Інвасервіс” з оригіналів автора

03058, м. Київ, вул. Гарматна, 39а, тел.: 457-97-15

Свідоцтво: 35744254 від 06.07.1998.